

MİLTİADES*

1. Kimon'un oğlu Athenalı Miltiades, soyunun eskiliği, atalarının ünü ve yaratılışındaki ılımlılık nedeniyle çağının en seçkin adamıydı, artık vatandaşlarının büyük ümit bağladıkları bir yaşta değil, aynı zamanda güvenebilecekleri bir adam olmuştu. Şimdi onu nasıl biliyorlarsa, gelecekte de öyle olacağı sonucuna varmışlardı ki, bir raslantıdır, Athenalılar Khersonesos'a¹ bir koloni göndermek istediler. Çünkü bu neslin nüfusu çok artmış ve birçok kişi, bu göçün parçası olmak istemişti. Onların arasından seçilen bir kurul, kendilerine yararlı olacak en iyi liderin kim olacağını öğrenmek için Delphoi'a² temsilci olarak gönderildi. Çünkü bu zamanda o bölgeler Thrakların elindeydi ve onlarla savaşmak kaçınılmazdı. Pythia³, kendisine danışan temsilcilere Miltiades'in adını, kendilerine komutan seçsinler diye önerdi ve eğer bu öneri dikkate alırsa, girişimlerinin kaderinin iyi olacağını söyledi. Orakın vermiş olduğu bu yanıt gereğince, Miltiades özenle seçilmiş bir grubu yanına aldıktan sonra, Khersonesos'a yelken açtı. Lemnos'a varıp, bu adanın yerlilerini Athenalıların yönetimi altına girmeye ve bunu gönüllü olarak kabul etmeye çağırınca, Lemnoslular alaylı bir şekilde dediler ki, Miltiades ne zaman ki gemilerle yurdundan ayrılıp Aquilo⁴ rüzgarının sürüklemesiyle Lemnos'a gelirse, o zaman Lemnoslular bu isteği kabul ederler. Zira bu rüzgar kuzeyden estiği için, Athena'dan gemiyle yola çıkanların ilerleyebilmeleri olanaksızdı. Boşa harcanacak zamanı olmayan Miltiades, doğruca gideceği yere yöneldi ve Khersonesos'a vardı.

2. Orada barbarların askeri güçlerini kısa bir zamanda darmadağın etti. İstedığı bölgeyi tamamen ele geçirdikten sonra, stratejik yerleri kalelerle güçlendirdi. Beraberinde getirmiş olduğu kalabalığı, çiftliklere yerleştirdi. Arka arkaya yaptığı saldırılarla onları zenginleştirdi. Onun bu işleri başarılmasında devlet adamlığının rolü, şansından daha az değildir. Çünkü düşmanlarının ordusunu askerlerinin cesareti sayesinde yendi, koloniyi mutlak eşitlik ilkesinden ödün vermeden kurdu ve kendisi de buraya yerleşmeye karar verdi. Çünkü o, her ne kadar kral değil idiyse de kral gibi saygı görüyordu. Dürüstlüğün kendisine kazandırmış olduğu saygınlık, emretme gücünden daha az değildi. Ancak o, kendisini buraya gönderen Athenalıların kendisine verdiği

* Cornelius Nepos'un (M.Ö. 99- 24) " De Viris Illustribus" (Ünlü Kişiler) adlı eserinden Türkçe'ye çevrilmiştir. Çeviri için Loeb Classical Library'nin kullandığı Latince metin izlenmiştir.

¹ Thrakya'da, bugünkü Gelibolu.

² Orta Yunanistan'da Phokis'te bir kasaba.

³ Delphoi kehanetinin rahibesi.

⁴ Kuzey rüzgarı

görevi herşeyin üzerinde tuttu. Sonuç olarak, onun burada mutlak emretme gücü vardı. Bu gücü elde etmesinde kendisini buraya gönderenlerin rızası, kendisiyle birlikte buraya gelenlerin (kolonistlerin) rızasından daha az değildir.

Miltiades, Khersonessos'u bu şekilde kurduktan sonra Lemnos'a döndü. Anlaşma gereğince, Lemnoslulardan şehri kendisine teslim etmelerini istedi. Çünkü onlar, Miltiades'in yurdundan ayrılıp, kuzey rüzgarının sürüklemesiyle buraya (Lemnos'a) gelmesi durumunda teslim olacaklarını söylemişlerdi. Ancak Miltiades'in yurdu, şimdi Khersonessos idi. Bu yüzden bu zamanda Lemnos'ta oturmakta olan Karlar, kendi fikirlerinden dolayı beklemedikleri bir durumla karşı karşıya kaldılar. Tuzağa düşmüşlerdi. Ancak onların tuzağa düşmelerine, doğrusu söyledikleri sözler değil, düşmanlarının talihinin iyi olması yol açmıştı. Bu nedenle karşı koymaya cesaret edemediler. Miltiades, Kykladlar denilen diğer adaları aynı başarıyla Athena'nın egemenliği altına aldı⁵.

3. Aynı zamanlarda Perslerin kralı Darius, ordusunu Asia'dan Avrupa'ya geçirip, İskitlerle savaş yapmaya karar vermişti. Hister Irmağı'na, askeri güçlerini üzerinden geçirmek için, bir köprü yaptırdı. Bu köprüyü, kendisinin yokluğunda korumaları için, yanında getirmiş olduğu İonialı ve Aioliyalı komutanlara emanet etti. Onların her birini bölgedeki şehirlerin mutlak hükümdarı olarak atadı. Çünkü, zor kullanmak durumunda kalırsa, hiçbir kurtuluş ümidi olmayan dostlarına şehirlerin yönetimini emanet etmiş olduğu için, Asia'da oturmakta olan Grekçe konuşan halkları çok kolay bir şekilde egemenliği altına alabileceğini düşündü. Bu zamanda Miltiades, onların arasındaydı. O, Darius'un işlerinin kötüye gitmekte olduğunu, İskitler'in onu sıkıştırdığını çok sık duymaya başlayınca, Greklerin özgürlüğü adına, talihin kendilerine sunmuş olduğu fırsatı kaçırmamaları için köprüyü korumakla görevlendirilmiş olan komutanları kışkırttı. Çünkü Darius, başında bulunduğu askeri güçleriyle birlikte öldürülürse, yalnızca bütün Avrupa değil aynı zamanda Asia'ya yerleşmiş olan Grek soyundan olanlar, Pers egemenliğinden ve tehdidinden kurtulabileceklerdi. Bu sonuca ulaşmak çok kolaydı. Çünkü köprü yıkıldığı zaman, ya düşmanların kılıcı ya da açlık birkaç gün içerisinde kralı öldürecekti.

Bu planı pek çok kişi onayladı. Ancak Histiaeus, kendisinin ve kendisi gibi yüksek emretme gücüne sahip olanların sıradan halkla aynı konumda bulunmadıklarını, yetkileri Darius'un krallığına bağımlı olduğu için, o ölürse bu yetkinin ellerinden zorla alınacağını ve sonuçta kendi vatandaşlarının intikamına maruz kalacaklarını söyleyerek, bu planın uygulanmasına karşı çıktı. Bu yüzden kendileri için hiçbir şeyin Pers egemenliğini kabullenmekten daha yararlı olmayacağına inanacak kadar, kendisini diğerlerinin onay vermiş olduğu plandan uzak tuttu. Çoğunluk onun düşüncesini destekleyince, planının, pekçok kişi öğrenmiş olduğu için, kralın kulaklarına ulaştırılacağından hiç kuşku duymayan Miltiades, Khersonessos'u terk etti ve Athena'ya

⁵Lemnos, Kyklad adalarından birisi değildir, Ege adalarını ise Kanon ele geçirmiştir. Bu nedenle Nepos'un bu ifadeleri doğru değildir.

Miltiades

göç etti⁶. Onun planı, her ne kadar değer verilmediyse de övülmesi gereken büyük bir girişimdir. Çünkü halkın özgürlüğünü, kendi egemenlik gücünü korumaktan daha değerli görmüştür.

4. Fakat Darius, Avrupa'dan Asia'ya döntünce, Graekia'yı kendi egemenliği altına almak için arkadaşlarını cesaretlendirdi. Sonra beşyüz gemilik bir donanma hazırladı. Donanma komutanlığına Datis ve Artaphanes'i atadı. Ayrıca onların emrine ikiyüzbin yaya ve onbin atlı verdi. İonialılar Athenalıların yardımıyla Sardis'i ele geçirmiş, Darius'un şehri savunmak için bırakmış olduğu askerlerini öldürmüşlerdi⁷. Darius bunu Athenalılara düşmanlığının nedeni olarak gösterdi. Kralın donanma komutanı olarak atanmış olduğu bu kişiler, Euboi'a'da karaya çıktıktan sonra çok hızlı bir şekilde Eretria'yı ele geçirdiler. Bu yerin vatandaşlarının tamamını yakaladılar ve onları Asia'daki krala gönderdiler ve askeri güçlerini, şehirden (Athena) onbin adım uzakta olan Maraton ovasına sevkettiler.

Buradaki tatbikat gürültüsünün böylesine yakın, böylesine büyük olması Athenalıları sarstı. Buna rağmen Lakedaimonialılar dışında hiç bir yerden yardım istemediler. Özel kurye⁸ diye çağırılan bu neslin koşucusu Philippus'u, çok acil yardıma gereksinim duyduklarını bildirsün diye, Lakedaimonia'ya gönderdiler. Öte yandan ülkelerinde (Athena'da), orduyu yönetmeleri için aralarında Miltiades'in de bulunduğu on komutan seçtiler. Bu komutanlar arasında büyük görüş ayrılığı vardı. Bir grup surların içinden savunma yapmayı, diğer grup düşmana karşı ilerlemeyi ve onlarla cephede savaşmayı kendileri için daha yararlı gördü. Yalnızca Miltiades, olabildiğince erken bir zamanda savaş alanında olunması için özellikle ısrar etti. Eğer böyle yapılırsa, Athena vatandaşları, onları (komutanları) yiğitlik bakımından güvenilir olarak görecekları için, cesaretleneceklerdi ve aynı nedenle düşmanlar da, Athenalıların böyle küçük bir güçle kendilerine karşı savaşmaya cesaret ettiklerini farkedince, daha yavaş hareket edeceklerdi.

5. Bu zor zamanda, Plataea'da dışında hiç bir şehir Athenalılara yardım etmedi. Plataea, bin asker gönderdi. Onların gelişiyile askerlerin sayısı onbine çıktı. Bu askerlerden bir grup, hayret verici bir şekilde savaş arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Onların şevki, Miltiades'in önerisinin meslektaşlarınınkinden daha değerli olduğunu gösterdi. Bunun üzerine, ona verilen destekten cesaret alan Athenalılar, askeri güçlerini şehirden sevkettiler ve uygun bir yerde ordugah kurdular. Sonra, ertesi gün ordu çevresi tamamen açık olmayan ovanın bir bölgesindeki dağın eteklerinde- çünkü ağaçlar buranın her yerinde sık değildi- tanzim edildi. Savaşa bu planla başladılar. Amaç dağların yüksekliğinden yararlanarak kendilerini korumak, seyrek dağılmış ağaçlar sayesinde

⁶ M.Ö. 493

⁷ Bu olay, Darius'un İskit seferinden önce, İonia isyanı sırasında (M.Ö. 499) olmuştur.

⁸ Özel kuryeler bir gün boyunca koşabiliyorlar ve çok uzun yolları katedebiliyorlardı. Philippides, Athena-Sparta arasındaki 140 mili 48 saatte tamamlamıştır.

düşman atlılarına ve sayısı çok fazla olan düşmanların kendilerini kuşatmalarına engel olmaktı.

Datis, yerin kendi adamları için uygun olmadığını görmesine rağmen, yine de askeri güçlerinin sayısal büyüklüğüne güvendiği için savaşmak istedi. Çünkü o, Lakedaimonialıların gönderdiği yardımcı kuvvetler gelmeden önce savaşı başlatmanın kendileri için yerin uygunluğundan daha yararlı olduğunu düşündü. Bu yüzden yüzbin yaya ve onbin atlıyı cepheye sevketti ve çarpışma başladı. Savaşta Athenalılardan cesareti, kendilerinden sayıca on misli fazla olan düşmanı bozguna uğratacak denli üstündü ve Persler öylesine çok korktular ki karargahlarına değil, fakat gemilerine kaçtılar. Şimdiye kadar hiç bir şey bu savaştan daha ünlü olmadı. Çünkü daha önce böylesine küçük bir kalabalık, böylesine büyük bir gücü asla devirmemişti.

6. Bu zafer dolayısıyla Miltiades'e verilen ödülün nasıl bir ödül olduğunu söylemek, öyle görülüyor ki, konu dışı değildir. Zira buradan bütün devletlerin karakterlerinin aynı olduğunu anlamak mümkündür. Çünkü eskiden üst düzey rütbeler, Roma halkı arasında nadir ve önemsizdi ve bu yüzden bu rütbeleri ele geçirenler ünlü oluyorlardı. Fakat şimdi onların sayıları çok arttı ve saygınlıklarını yitirdiler. Biz geçmişte Athenalılar arasında da böyle olduğunu anlıyoruz. Nitekim Athenalıları ve bütün Graekia'yı kurtaran bu Miltiades'e verilen ödül yalnızca şu oldu: *Pocile*⁹ adı verilen sütunlu girişe Maraton savaşının resmi yapıldı ve burada Miltiades'i askerleri yüreklendirirken ve savaşı yönlendirirken gösteren resim, on general arasında en başa koyuldu. Ancak bu aynı halk, daha büyük bir emretme gücü elde edilince kamu yüksek görevlilerinin¹⁰ çömertliği de bozulduğu için, Phalerios'lu Demetrios'a üçyüz heykel adadı.

7. Bu savaştan sonra Athenalılar, savaşta barbarlara yardım etmiş olan adaları cezalandırması için aynı Miltiades'e yetmiş gemilik bir donanma emanet ettiler. Miltiades bu yetkiyle adaların birçoğunu (Athena'ya) sadakata geri dönmeye zorladı. Bazılarına karşı silaha başvurdu. Bu adalardan birisi olan Paros, askeri gücüne öyle güveniyordu ki, onu konuşarak kazanmak mümkün olmadı. Bu nedenle Miltiades, askerlerini gemilerden adaya sevketti ve şehri makinalarla kuşattı ve bütün giriş-çıkışları kapattı. Makinaların üzerine bağlar ve bağalar koyduktan sonra duvarlara iyice yaklaştı. Artık şehri ele geçirebilecek bir noktaya gelmişti ki uzakta, anakarada, adadan görülebilen bir ormanlık- hangi nedenle bilinmiyor-geceleyin yakıldı. Onun alevleri, hem şehirli hem de şehri kuşatanlar tarafından görüldü. O zaman her iki taraf, bunun kralın donanma kuvvetlerince verilmiş bir işaret olduğunu düşündü. Sonuçta şu oldu: Paroslular teslim olmaktan vazgeçtiler; kralın donanmasının yetişmesinden korkan Miltiades, yapmış olduğu makinaları ateşe verdikten sonra, beraberinde getirmiş olduğu

⁹ Kelime anlamı "çok renkli sütun" olan *Pocile*, Polignatos ve diğer büyük sanatçılar tarafından resimlerle süslenmiş ve daha sonra stoiklerin toplanma yeri olmuştur.

¹⁰ Nepos, Athenalılardan ve Romalıların geleneklerini karıştırmıştır. Athenalılarda bu tür büyük çömertlikler kamu görevlilerince değil devlet tarafından yapılıyordu.

Miltiades

bütün gemilerle birlikte, kendi vatandaşlarının büyük öfkesine aldırmadan Athena'ya döndü.

Bu yüzden Miltiades, Paros'un zaptedileceği sırada, kraldan rüşvet almış olduğu için amaca ulaşmadan oradan ayrıldı diye, hayinlikle suçlandı. O zaman o, şehri kuşatırken almış olduğu yaralardan dolayı hastaydı. Bu nedenle savunmasını bizzat kendisi yapamadı ve onun savunmasını kardeşi Stesagoras üstlendi. Yargılama sonucunda, Miltiades'e ölüm cezası verilmedi, fakat donanma için yapılan masrafa denk olduğu hesaplanan beşyüz talentonluk bir para cezasına çarptırıldı. Bu miktarda bir parayı hemen ödemeye güçlü yetmeyince, devlet hapishanesine atıldı ve orada öldü¹¹.

8. Miltiades her ne kadar Paros'daki büyük yanlışından dolayı cezalandırılmış olsa da, gerçekte cezalandırılmasının nedeni başkaydı. Çünkü Athenalılar, Peisistratos'un birkaç yıl önceki tiranlığı dolayısıyla, kendi vatandaşlarından herhangi birisinin büyük güç olmasından çok korkuyorlardı. Zira pek çok askeri ve sivil görevler üstlenmiş olan Miltiades'in, özellikle alışkanlıktan dolayı emretme gücünü ele geçirmeye istekli olacağından, sıradan bir kişi olarak yaşamasının olanaksız olacağını düşünüyorlardı. Çünkü Khersonessos'ta yaşadığı yıllar boyunca egemenlik gücünü hep elde tutmuş ve tiran olarak çağrılmıştı; fakat dürüst idi. Zira bunu zor kullanarak değil, kendine bağlı olanların arzusuyla almış ve bu gücünü dürüstlükle elinde tutmuştu. Diğer taraftan demokratik yönetim biçimine alışık olan bir şehirde mutlak egemen olan herkese tiran deniliyordu ve onlara tiran olarak saygı gösteriliyordu. Fakat Miltiades'in merhamet duygusu çok yüksek, dostluk duygusu öyle büyüktü ki, hiç kimse onun kadar alçak gönüllü olamaz ve bu konuda onun yanına bile yaklaşamaz. O, bütün şehir devletleri arasında büyük bir nüfuza, saygın bir isime, asker olarak büyük bir şöhrete sahipti. Onun bu üstünlüklerini değerlendiren halk, daima korku içinde yaşamaktansa, suçsuz olduğu halde onu cezalandırmayı yeğlediler.

Cornelius Nepos

Çev.: M.Ali Kaya

¹¹ Nepos'un ifadesi kuşkuludur. Çünkü Herodotos bu konuda hiçbir şey söylememiştir.